

GÜNÜMÜZDE ESKİ TKP'Yİ TARTIŞMAK NİÇİN GEREKLİ VE ÖNEMLİ?

10 Ağustos 2024

Yıldırım Koç

Epeyce bir süredir Atatürk döneminde eski TKP'nin çalışmalarını, sosyalist hareketten gelen kişi ve kuruluşların güvenilir birinci el kaynaklarından yaptığım alıntılarla değerlendirmeye çalışıyorum. Analitik düşünce, elde bulunan bilgiler arasından temel nitelikte olanları ayırabilmeyi ve bunlar arasında bağlantı kurabilmeyi gerektirir. Yapmaya çalıştığım da bu.

Peki, bunca yıl sonra eski defterleri karıştırmak doğru mu? Bunları bugün tartışmanın bugüne bir yararı olur mu? Yoksa zarar mı verir?

Bugün Türkiye'de yaşadığımız sorunların aşılabilmesi için, Atatürk'ün uyguladığı halkçı, devletçi, milliyetçi, laik, cumhuriyetçi, devrimci anlayışın ve planlı ekonominin gerekli ve zorunlu olduğunu düşünüyorum.

Türkiye'de yaşanan sorunlar arttıkça, Atatürk'ün düşünce ve uygulamalarına ilişkin ilgi artıyor. Atatürk sevgisi ve hayranlığı yükselişte. Geçmişte Türk Bayrağı'nı görmezden gelenler, Bayrağımızı sahiplenmeye başladı. Ancak Atatürk'ü ve yaptıklarını doğru olarak anlayabilmek için Atatürk'e yönelik eleştirilerin ve saldırıların ele alınması gerekiyor.

Atatürk'e saldıranların bir bölümü, laik düzene karşı çıkanlar. Bir bölümü de, Atatürk'e sahip çıkar görünürken, Atatürk'ün milliyetçi ve devrimci anlayışını unutturmaya, Atatürk'ü sıradan bir "Baticı" göstermeye çalışırlar.

Beni ilgilendiren, kendisini sosyalist veya komünist olarak tanımlayanların içinde epeyce yaygın bir kesim olan Atatürk karşıtları ve hatta düşmanları.

Sosyalist hareket 1960'lı yıllarda Atatürk'e büyük saygı duyar, onun düşüncelerini sahiplenirdi. Amerikancı 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbeleri sonrasında özellikle cezaevlerinde yapılan işkencelerde Atatürk'ün kullanılması ve darbecilerin kendi anlayışlarına uygun bir Atatürkçülüğü topluma dayatmaları, sosyalist hareket içinde bir çarpılmaya neden oldu. Darbecilere karşı çıkanlar, darbecilerin kullandığı Atatürk anlayışını gerçek Atatürkçülük zannederek Atatürk'e karşı da tavır aldı.

Atatürk bunu hak etmiyor.

Pireye kızıp yorgan yakanlar neyse, darbecilere kızıp Atatürk düşmanı olanlar da öyledir.

Atatürk'e karşı tavır alanların dayandıkları kaynaklardan biri de, eski TKP'nin 1920'li yılların ortalarından Atatürk'ün ölümüne kadar yaptığı Atatürk düşmanlığıdır.

Rasih Nuri İleri bu konuda farklı düşünüyor. Şöyle diyor:

"Solculuğa ve Atatürkçülüğe derinlemesine bakarsak, Sovyetler Birliği'nin de Türkiye Komünist Partisi'nin de Atatürkçü olduğunu görürüz. TKP'nin pek çok metinlerinde 'Burjuva Kemal' gibi genel olarak burjuvazinin aleyhinde sözler geçtiği halde Parti, tümüyle Kemalizm aleyhinde değildi." (Karaca, Emin, "Eski Tüfekler" in Sonbaharı, Gendaş Kültür Yay., İstanbul, 1996;56-57)

Ben aynı kanıda değilim. Eski TKP'nin Atatürk'e yönelttiği eleştiriler, suçlamalar ve hatta hakaretlerin örneklerini önümüzdeki haftalarda vereceğim.

1970'li ve 1980'li yıllardan itibaren, sosyalist harekette yer alanlar, kendi kökenlerini 1920'lerde komünist örgütlenmelere götürdüklerinde, Atatürk düşmanlığına savruldu.

1920'li yılların ortalarından Atatürk'ün ölümüne kadarki dönemde eski Türkiye Komünist Partisi'nin toplum üzerinde herhangi bir etkisi yoktu. Eski TKP'nin önderlerinin özellikle Komintern'e gönderdikleri raporlarda yazdıkları kitle desteği, tümüyle uydurmadır, gerçek dışıdır. Bunların örneklerini önümüzdeki haftalarda yayımlanacak yazılarımda vereceğim. Eski TKP'nin kitleler üzerindeki gücü neydi ki, kitleleri Atatürk'e karşı seferber edebilsin. Atatürk düşmanlığı, Sovyetler'e bağımlı bir anlayışın sonucuydu. Atatürk'ün milliyetçi ve bağımsızlıkçı çizgisi, Sovyetler'in mandası olmak isteyenleri çok rahatsız ettiğinden, düşmanlık yaptılar. Ancak "ateş olsalar cirmi kadar yer yakarlar" sözünde anlatıldığı gibi oldu; o günlerde kitleler üzerinde hiçbir etkileri olmadı.

Bu yanlış tavrın o zamanlar (Sovyetler'e yaranmak dışında) bir etkisi yoktu; ancak günümüzde Atatürk konusunda tavır almak isteyenlerin bazen başvurdukları eski TKP kaynakları, bugünkü anlayışlarını etkiliyor. Eski TKP'nin yayınlarında hiç Türk Bayrağı kullanmadığına bile dikkat etmeyenler, eski TKP'nin Atatürk'e ilişkin yanlış görüşlerini benimsediklerinde, bugün de Atatürk'e karşı çıkıyorlar. Halbuki Atatürk ve yakın çevresi, milliyetçi ve bağımsızlıkçı bir anlayışla, Türkiye'ye özgü bir sosyalizmi geliştirme mücadelesi vermişlerdi.

Bugün Atatürk'ün milliyetçi ve bağımsızlıkçı çizgisinde bir araya gelinecekse, eski TKP'nin bazı sosyalist çevrelerde hâlâ süren etkisini tartışmaya açmak gerekiyor.

Diğer bir deyişle, Atatürkçülük, Türkiye'ye özgü bir sosyalizm modelidir. Bu sosyalizm, aynı zamanda milliyetçidir ve bağımsızlıkçıdır. Eski TKP'yi kendisine model veya köken kabul edenlerin anlayışları tartışmaya açılmadan, günümüzde birliktelikler sağlıklı bir biçimde kurulamaz. Geniş emekçi kitlelerinin siyasi alanda çözüm arayışına yöneldiği ve çözümün Atatürk'ün gerçek düşünce ve uygulamaları olduğu koşullarda, Atatürk karşıtlığını açık veya gizli olarak sürdürenlerin kitlelerin güvenini ve desteğini kazanabilmesi mümkün değildir.

Bu nedenle, eski TKP'nin yanlış politika ve uygulamalarının ve bu yanlışlıklara karşı çıkan Atatürk'e ilişkin düşmanlıklarının tartışılmasının zorunlu olduğunu düşünüyorum. Bu tartışma ve eski TKP'nin, bence son derece önemli olan, büyük hatalarının tartışılması, sosyalizm mücadelesini zayıflatmaz. Komünistleri, eski TKP'nin hataları nedeniyle, Sovyet ajanı, vatan haini, parayla satılık kişiler gören anlayışın değiştirilebilmesi buna bağlıdır.

Son okuduğum kitaplardan birinde Sovyetler'in eski TKP'lileri casus olarak kullanma girişimlerinden birine daha rastladım.

Emin Karaca, eski TKP üyelerinden "Komsomol Hasan" ile yaptığı görüşmede şunları öğreniyor:

"1939'da cezası biten 'Komsomol Hasan' tahliye olur. (...) Askere gider. O askeri birlikten ötekine dolaşır durur. Terhisinden sonra 1943'te, Ankara Hapishanesi'nde tanıştığı arkadaşı Muzaffer aracılığıyla TKP Merkez Komite üyelerinden Zileli Halil'le (Halil Yalçınkaya) buluşur. Onun kanalıyla iki Sovyet askeri yetkilisi casusluk yapmasını teklif ederler, kabul etmez. Hatta bir gün o kadar ileri gitmişlerdir ki, Zileli Halil'le ikisinden Alman Büyükelçisi Von Papen'e suikast yapmalarını istemişlerdir. Türkiyeli bir komünistin Sovyetlerin beşinci kolu gibi çalışması çok ters gelmiş 'Komsomol Hasan'a.'" (Karaca,1996;119)

Eski TKP üyesi "Komsomol Hasan" görüşmenin sonunda şu değerlendirmeyi yapıyor:

“Bunca mücadele yıllarından sonra ‘Komsomol Hasan’ geçmişi şöyle değerlendiriyor: ‘Türkiye’de hareketin başında olan insanlar hiçbir zaman yerleşip millileşemediler. Onun için Türkiye’de komünist hareket yabancı bir ithal madde gibi durdu. Bir de buna üst düzey yöneticilerin birbirleriyle ‘ben’ kavgası eklenince başarı sağlanamadı. Böyle bir sonuç bana üzüntü veriyor.’ ” (Karaca,1996;120)

Kurtuluş Savaşı yıllarından itibaren ve özellikle de Soğuk Savaş döneminde, “komünist” dendiğinde anlaşılan, eski TKP’nin önemli hataları nedeniyle, son derece olumsuzdu.

Bu nedenle de, eski defterlerin açılması son derece gerekli ve yararlıdır.

Eskiden olsaydı, eski defterleri karıştırmaya kalktığınızda, Mete Tunçay’ın zaman içinde yeni baskılarla geliştirdiği değerli kitabının dışında, Fethi Tevetoğlu, İlhan Darendelioğlu, Nejdet Sançar, Aclan Sayılğan, George Harris, Refik Korkut ve benzeri anti-komünistlerin yayınlarını veya Soğuk Savaş yıllarında devletin bastığı bazı kitap ve iddianamelerle mahkeme kararlarını kullanmak zorunda kalıyorduk. Bu yayınlardaki bilgilerin doğruluğunu denetleme olanağı bile yoktu.

Günümüzde, özellikle TÜSTAV’ın 1990’lı yılların sonlarından itibaren yayımladığı son derece önemli ve değerli araştırma ve belgeler sayesinde, Türkiye komünist hareketinin geçmişini birinci el kaynaklardan öğrenme olanağına sahibiz. TÜSTAV’ın yanı sıra bazı başka yayınevleri de, bu alanda uzmanlığı kanıtlanmış değerli araştırmacıların kitaplarını yayınladılar.

Benim yaptığım, bu değerli çalışmalarda yer alan bilgi ve belgeleri kullanarak, eski TKP’nin çeşitli alanlardaki politika ve uygulamalarının tartışılmasına çaba göstermek. Eski defterleri karıştırırken, güvenilir eski defterlere başvuruyorum. Bu kaynaklara erişmemizi sağlayan değerli araştırmacılara (özellikle TÜSTAV’a ve TÜSTAV yayınlarını hazırlayanlara) gerçekten şükran borçluyuz.

Bu nedenlerle, güvenilir eski defterlerin karıştırılmasının, bugünün siyasi mücadelesine katkıda bulunacağını düşünüyorum.